

Σημειώσεις στην Ποινική Δικονομία

Βιβλίο: «Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης» Νικόλαος Ανδρουλάκης

1) Σύντομη αναφορά στα ελληνικά ποινικά δικαστήρια και τις αρμοδιότητές τους

Τα ποινικά δικαστήρια κλιμακώνονται σε αντιστοιχία με την τριμερή διάκριση/κλιμάκωση των εγκλημάτων. Έτσι έχουμε:

A) Τα **κακουργιοδικεία** που δικάζουν κακουργήματα

B) Τα **πλημμελειοδικεία** που δικάζουν πλημμελήματα

Γ) Τα **πταισματοδικεία** που δικάζουν πταίσματα

Αποκτούν καθ' ύλην αρμοδιότητα με βάση το χαρακτηρισμό του προς εκδίκαση εγκλήματος που τους ανατίθεται με το εισαγωγικό έγγραφο δηλαδή είτε το παραπεμπτικό βούλευμα ή το εισαγγελικό κλητήριο θέσπισμα για την απευθείας εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο.

Η αρμοδιότητα του οικείου δικαστηρίου διατηρείται ακόμα και όταν από τη συζήτηση στο ποινικό ακροατήριο προκύψει ότι το έγκλημα ανήκει στην αρμοδιότητα κατώτερου δικαστηρίου (ΚΠοινΔ 119).

Κακουργιοδικεία

- 1)** Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο: Αποτελείται από 4 ενόρκους και 3 δικαστές. Έχει το τεκμήριο της εκδίκασης των κακουργημάτων, όμως με βάση πρόσφατους νόμους, του έχει απομείνει κυρίως η εκδίκαση της ανθρωποκτονίας από πρόθεση
- 2)** Μονομελές Εφετείο Κακουργημάτων: Υπάγονται τα κακουργήματα που αναφέρονται στην ΚΠοινΔ 110 εκτός αν στο νόμο απειλείται κατ' αυτών ποινή της ισόβιας κάθειρξης
- 3)** Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων: Είναι το ίδιο με το τριμελές εφετείο πλημμελημάτων, απλά τώρα συντίθεται για να δικάσει σε πρώτο βαθμό κακουργήματα. Δικάζει και τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του Μονομελούς Εφετείου Κακουργημάτων.
- 4)** Πενταμελές Εφετείο Κακουργημάτων: Δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Εφετείου

- 5) Μικτό Ορκωτό Εφετείο: Δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου

Πλημμελειοδικεία

- 1) Μονομελές Πλημμελειοδικείο: Δικάζει τα εγκλήματα που αναφέρονται στη ΚΠοινΔ 114: κατά κύριο λόγο πλημμελήματα που στο νόμο απειλούνται με ελάχιστο όριο ποινής στερητικής της ελευθερίας κατώτερο από το ένα έτος ή χρηματική ποινή ή και τις δύο ποινές
- 2) Τριμελές Πλημμελειοδικείο: Κατά την ΚΠοινΔ 112 έχει τη γενική αρμοδιότητα της εκδίκασης πλημμελημάτων. Δικάζει όλα εκτός από αυτά που ρητώς ανήκουν στην αρμοδιότητα του μονομελούς. Εκδικάζει και τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου.
- 3) Τριμελές Εφετείο Πλημμελημάτων: Δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου.

Πταισματοδικεία

Είναι μονομελή δικαστήρια στα οποία δικάζει ειρηνοδίκης/πταισματοδίκης. **Πλέον τα εγκλήματα της κακόβουλης βλασφημίας, της ελαφράς σωματικής βλάβης, της αυτοδικίας, της ελαφράς φθοράς ξένης ιδιοκτησίας και της επαιτείας θεωρούνται πταίσματα.** Οι αποφάσεις του πταισματοδικείου εφεσιβάλλονται στο Μονομελές Πλημμελειοδικείο.

Ο εισαγγελέας

Κατά την ΚΠοινΔ 32 παρ. 1 «καμία απόφαση του ποινικού δικαστηρίου σε δημόσια συνεδρίαση ή σε συμβούλιο και καμιά διάταξη του ανακριτή δεν έχουν κύρος αν δεν ακουστεί προηγουμένως ο εισαγγελέας». Κατά την παρ. 2 «ο εισαγγελέας έχει υποχρέωση να παρευρίσκεται στο ακροατήριο όσο διαρκεί η διαδικασία».

Ο Άρειος Πάγος

Είναι το ανώτατο δικαστήριο της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης. Τα τμήματα 5 και 6 (και το 7) ασχολούνται με ποινικές υποθέσεις. Επί αναιρετικών δικών κατά αποφάσεων, η σύνθεση του δικαστηρίου είναι πενταμελής και προεδρεύει ένας από τους αντιπροέδρους του ΑΠ. Επί αναιρέσεων κατά βουλευμάτων ο ΑΠ δικάζει με τριμελή σύνθεση. Το ίδιο κάνει και για τις αιτήσεις για επανάληψη της διαδικασίας (αιτήσεις επανάληψης της διαδικασίας σε πλημμελειοδικείο, εκδικάζονται από συμβούλιο εφετών και ο ΑΠ δικάζει τις αναιρέσεις αυτών των αποφάσεων). Ελέγχει μόνο τη νομική και συλλογιστική ορθότητα της κρίσης του δικαστηρίου της ουσίας και εφόσον τη βρει ελαττωματική, αναπέμπει την υπόθεση στο δικαστήριο που την έκρινε. Οι αποφάσεις της Ολομελείας είναι δεσμευτικές για τα λοιπά κατώτερα δικαστήρια.

Τα δικαστικά συμβούλια

- 1) Συμβούλιο Πλημμελειοδικών
- 2) Συμβούλιο Εφετών
- 3) Άρειος Πάγος εν Συμβουλίω

Είναι δικαστήρια με τριμελή σύνθεση που λειτουργούν μυστικά και αποφασίζουν με βάση έγγραφα. Οι αποφάσεις τους καλούνται βουλεύματα. Η δικαιοδοσία τους αναπτύσσεται κατά την προδικασία (ιδίως κατά την κύρια ανάκριση) και την ενδιάμεση διαδικασία με κορύφωση την κρίση για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο ή την κρίση περί απαλλαγής αυτού από την κατηγορία (ήδη από την προδικασία). Το συμβούλιο εφετών κρίνει εφέσεις κατά των βουλευμάτων του συμβουλίου πλημμελειοδικών και ο Άρειος Πάγος εν Συμβουλίω αναιρέσεις κατά των βουλευμάτων του συμβουλίου εφετών.

Η κατά τόπον αρμοδιότητα των ποινικών δικαστηρίων

ΚΠοινΔ 122: «Η τοπική αρμοδιότητα προσδιορίζεται από τον τόπο όπου τελέστηκε το έγκλημα ή όπου κατοικεί ή διαμένει προσωρινά ο κατηγορούμενος όταν αρχίζει η ποινική δίωξη».

Με βάση την ΠΚ 16, **τόπος τέλεσης του εγκλήματος είναι τόσο ο τόπος που ο υπαίτιος διέπραξε ενόλω ή εν μέρει την αξιόποινη ενέργεια ή παράλειψη, όσο και εκείνος στον οποίο επήλθε ή, σε περίπτωση απόπειρας, έπρεπε να επέλθει, σύμφωνα με την πρόθεση αυτού, το αξιόποινο αποτέλεσμα.**

ΚΠοινΔ 125: «Μεταξύ των πλειόνων δικαστηρίων (ή ανακριτικών υπαλλήλων) που έχουν επιληφθεί της υπόθεσης παράλληλα, προτιμώνται εκείνα του τόπου όπου διαπράχθηκε το έγκλημα. Αν ο τόπος αυτός είναι άγνωστος, προτιμώνται τα δικαστήρια στην περιφέρεια των οποίων ασκούν δραστηριότητα οι ανακριτικοί υπάλληλοι που πρώτοι κάλεσαν ή διέταξαν τη σύλληψη ή φυλάκιση του κατηγορουμένου». **Μπορεί όμως το Συμβούλιο Εφετών ή ο Άρειος Πάγος, κατά την ΚΠοινΔ 132, να αναθέσουν την ανάκριση και την απόφαση σε άλλο αρμόδιο δικαστήριο.**

Αρμοδιότητα για το ελαφρότερο συναφές έγκλημα. Έλεγχος και πρόταση αναρμοδιότητας

Ένα καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο για μια υπόθεση δικαστήριο μπορεί να δικάσει και μια υπόθεση για την οποία δεν είναι αρμόδιο (τοπικά και υλικά) εφόσον η δεύτερη υπόθεση είναι **ελαφρότερη** της πρώτης και η **συνεκδίκαση δεν προκαλεί βλάβη**. Μιλάμε κυρίως για τα **συναφή εγκλήματα της ΚΠοινΔ 129**. Είναι αυτά που γίνονται από το ίδιο πρόσωπο είτε συγχρόνως είτε σε διαφορετικούς τόπους και χρόνους ή από πολλούς όχι συναίτιους (άρα παρατουργούς) στον ίδιο τόπο και χρόνο, όσα γίνονται με σκοπό να διευκολύνουν ή να κάνουν πιο εύστοχη την εκτέλεση ή να αποκρύψουν ένα από αυτά και όσα γίνονται από πολλούς εναντίον αλλήλων, είτε συγχρόνως είτε σε διαφορετικούς τόπους και χρόνους.

Η καθ' ύλην αρμοδιότητα εξετάζεται αυτεπαγγέλτως σε κάθε στάση της δίκης και αν κρίνει εαυτόν αναρμόδιο παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο. **Η καθ' ύλην αναρμοδιότητα αποτελεί λόγο αναιρέσης (ΚΠοινΔ 510 παρ. 1 στοιχείο Ζ-υπέρβαση εξουσίας).**

Η κατά τόπον αρμοδιότητα εξετάζεται μόνο κατόπιν σχετικής ενστάσεως ή διαπίστωσης του δικαστηρίου η οποία πρέπει να συμβεί πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας. Αν προκύψει κατά την αποδεικτική διαδικασία, τότε και πάλι προβάλλεται παραδεκτά και οφείλει να αναγνωριστεί από το δικαστήριο. Η κατά τόπον αναρμοδιότητα που

προτάθηκε και δεν έγινε δεκτή, **δεν προσβάλλεται ευθέως με αναίρεση, αλλά μέσω της κατασκευής της αναίρεσης λόγω υπέρβασης εξουσίας (ΚΠοινΔ 510 παρ. 1 στοιχείο Η).**

2) Η δημιουργία της ποινικής δίκης

Η ποινική δίκη αρχίζει με την κίνηση της ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα ή καθόσον αφορά τα πταίσματα από το δημόσιο κατήγορο (ΚΠοινΔ 27).

Υπάρχουν κυρίως τρεις τρόποι για να κινηθεί η ποινική δίωξη:

- A) Η ιδιωτική καταγγελία (μήνυση, έγκληση) ή αναγγελία (αναφορά)
- B) Η ανακοίνωση από δημόσιο όργανο
- Γ) Η προσωπική γνώση του εισαγγελέα (ή του δημόσιου κατηγόρου)

Ιδιωτική καταγγελία

Η κίνηση της ποινικής δίωξης συνήθως γίνεται αυτεπάγγελτα αφού γίνει μήνυση ή αναφορά, ή ο εισαγγελέας μάθει ο ίδιος για κάποιο έγκλημα (ΚΠοινΔ 36). Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση εγκλημάτων, για τα οποία η κίνηση της ποινικής δίωξης απαιτεί την έγκληση του παθόντος (ΚΠοινΔ 50). Η έγκληση πρέπει να υποβληθεί εντός τριών μηνών από την ημέρα που έλαβε γνώση ο παθών (ή όποιος άλλος νομιμοποιείται να εγκαλέσει με βάση το νόμο) για την πράξη και το πρόσωπο που την τέλεσε ή για έναν από τους συμμετόχους (ΚΠοινΔ 117).

Στην ΚΠοινΔ 42 προβλέπεται η μήνυση. Με βάση το άρθρο αυτό, «εκτός από αυτόν που αδικήθηκε και οποιοσδήποτε άλλος έχει το δικαίωμα να καταγγείλει στην αρχή τις αξιόποινες πράξεις που διώκονται αυτεπαγγέλτως τις οποίες πληροφορήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο». Άρα μήνυση είναι η γνωστοποίηση εγκλήματος **από μη παθόντα. Η γνωστοποίηση από τον παθόντα ονομάζεται έγκληση.**

Η μήνυση υποβάλλεται στον **εισαγγελέα πλημμελειοδικών ανεξάρτητα της κατά τρόπον αρμοδιότητας αυτού και στους ανακριτικούς υπαλλήλους.** Γίνεται είτε εγγράφως είτε προφορικά. Σε κάθε περίπτωση συντάσσεται έκθεση είτε εγχείρισης εγγράφου είτε προφορικής δηλώσεως. Στην περίπτωση που η μήνυση γίνει στο όνομα άλλου προσώπου πρέπει να προσκομισθεί ειδικό πληρεξούσιο. Αν η μήνυση γίνει ενώπιον εισαγγελέα, αυτός ορκίζει το μηνυτή (προβληματικός θεσμός όταν

ο μηνυτής δηλώνει και παράσταση πολιτικής αγωγής-ΚΠοινΔ 221). Ομοίως γίνεται και η υποβολή της έγκλησης (ΚΠοινΔ 46).

Στα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα παρατυπίες της μήνυσης δεν άρουν την ποινική δίωξη καθώς η παράτυπη μήνυση λειτουργεί ως ενημέρωση του εισαγγελέα. Αυτό δεν συμβαίνει στα εγκλήματα που δίδονται κατ' έγκληση. Τότε το παράτυπο ισούται με έλλειψη αυτής (ΚΠοινΔ 58) με αποτέλεσμα το απαράδεκτο της ποινικής δίωξης (ΚΠοινΔ 310 παρ. 1, 370, 58).

Επί της έγκλησης ο παθών έχει ευρύτατο δικαίωμα διάθεσης. Μπορεί να την ανακαλέσει είτε αυτοπροσώπως είτε με ειδικό πληρεξούσιο (ΚΠοινΔ 52, ΠΚ 120) ακόμα και μέχρι το τέλος της κατ' έφεσιν δίκης. Μπορεί επίσης να παραιτηθεί από αυτήν. **Για να είναι έγκυρη η ανάκληση θα πρέπει να την αποδεχθεί και ο κατηγορούμενος.** Τα δικαστικά έξοδα βαρύνουν τον ανακαλέσαντα (ΚΠοινΔ 53).

Κατά την ΚΠοινΔ 37 «οι ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν να ανακοινώνουν χωρίς χρονοτριβή στον αρμόδιο εισαγγελέα οτιδήποτε πληροφορούνται με κάθε τρόπο για αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπαγγέλτως». Η παραβίαση της υποχρέωσης υπόκειται σε κυρώσεις πειθαρχικές και ποινικές.

Οι ανακριτικοί υπάλληλοι διακρίνονται σε **γενικούς (πταισματοδίκες, αστυνομικοί-ΚΠοινΔ 33) και ειδικούς (πυροσβέστες, αγρονόμοι κλπ-ΚΠοινΔ 34)**. Οι ειδικοί ασχολούνται με την εξιχνίαση εγκλημάτων που προβλέπονται γι αυτούς. Οι γενικοί έχουν αρμοδιότητα για όλα, ακόμα και γι αυτά των ειδικών.

Την υποχρέωση ανακοίνωσης του άρθρου 37 έχουν και οι υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι αλλά μόνο προς τις αξιόποινες πράξεις που πληροφορήθηκαν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Η υποχρέωση ανακοίνωσης του άρθρου 37 αφορά μόνο εγκληματικές πράξεις για τις οποίες έχουμε αποχρώσεις ενδείξεις ενοχής, δηλαδή έχουμε συγκεκριμένα στοιχεία και αποδείξεις.

Η ΚΠοινΔ 29: Έχει αντικείμενο ανακοινώσεις (με την έννοια του άρθρου 37) από εφέτες στην ολομέλεια του δικαστηρίου τους. Ύστερα από τέτοια ανακοίνωση, η ολομέλεια των εφετών μπορεί να παραγγείλει στον αρμόδιο εισαγγελέα την κίνηση ποινικής δίωξης. Αντί όμως για τον αρμόδιο, μπορεί να διατάξει τον εισαγγελέα εφετών να ασκήσει τη δίωξη και να αναλάβει αυτός την υπόθεση. Τότε η υπόθεση έρχεται στο σύνολό

της στο εφετείο: ο ανακριτής είναι εφέτης (ειδικός εφέτης-ανακριτής), χρέη εισαγγελέα εκτελεί ο εισαγγελέας εφετών και το συμβούλιο των εφετών αποφασίζει για την τύχη της κατηγορίας σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

Τέλος, κατά την ΚΠοινΔ 36: «οποιαδήποτε άλλη είδηση ότι διαπράχθηκε αξιόποινη πράξη που περιέρχεται στον εισαγγελέα, τον υποχρεώνει να κινήσει την ποινική διαδικασία».

Το αυτόφωρο έγκλημα

ΚΠοινΔ 242 παρ. 1: «αυτόφωρο έγκλημα υπάρχει όταν τούτο είναι εν τω πράττεσθαι ή τελέσθηκε πρόσφατα. Πράξη τελεσθείσα πρόσφατα θεωρείται αυτή όταν αμέσως μετά την επιχείρησή της ο δράστης καταδιώκεται υπό δημόσιας δυνάμεως ή από τον παθόντα..». Κατά την παρ. 2: «τίποτα από τα παραπάνω δεν ισχύει αν έχει περάσει ένα 24ωρο από την πράξη».

Οι αστυνομικοί και ανακριτικοί υπάλληλοι που θα βρεθούν μπροστά σε αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα έχουν υποχρέωση κατά την ΚΠοινΔ 275 να συλλάβουν το δράστη και να πράξουν τα οριζόμενα στο άρθρο 279: να τον προσαγάγουν, ενδεχομένως μαζί με τη σχετική δικογραφία που θα σχηματίσουν ύστερα από την κατ'άρθρο 243 παρ. 2 αστυνομική προανάκριση στον αρμόδιο εισαγγελέα «άνευ αναβολής, το βραδύτερον εντός 24^{ωv} ωρών από τη σύλληψη» εκτός αν η σύλληψη έγινε εκτός έδρας του εισαγγελέα, οπότε η μεταγωγή πρέπει να γίνει όσο το δυνατόν συντομότερα. Οι απλοί πολίτες έχουν δικαίωμα και όχι υποχρέωση να συλλάβουν εγκληματία που διαπράττει αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα και να τον οδηγήσουν άνευ αναβολής ενώπιον της αστυνομίας ή του εισαγγελέα που θα συντάξει έκθεση σύλληψης.

Αν έχουμε να κάνουμε με αυτόφωρο πλημμέλημα, τότε ο κατηγορούμενος μπορεί να παραπεμφθεί απευθείας στο ακροατήριο με κλητήριο θέσπισμα, χωρίς προδικασία κατά τις ΚΠοινΔ 417-426.

Αν έχουμε να κάνουμε με αυτόφωρο κακούργημα, αυτή η παραχρήμα παραπομπή στο ακροατήριο δεν είναι δυνατή. Όμως εδώ έχουμε μια απλοποίηση της διαδικασίας. Όπως προβλέπει η ΚΠοινΔ 243 παρ. 2, οι ανακριτικοί υπάλληλοι του άρθρου 33 έχουν υποχρέωση να διεξάγουν προανάκριση ακόμα και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα.

Πρόκειται για τη λεγόμενη **αστυνομική προανάκριση (η πρώτη από τις 2 περιπτώσεις διεξαγωγής της)**. Επίσης, αν καταλαμβάνεται επ αυτοφώρως διαπράττων εντός κατοικίας κακούργημα ή πλημμέλημα επιτρέπεται η έρευνα στο ξένο σπίτι ακόμα και εν καιρώ νυκτός (ΚΠοινΔ 254 παρ. 1β).

Η προκαταρκτική εξέταση του εισαγγελέα.

Επί κακουργημάτων είναι υποχρεωτική η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης. Αυτή δεν είναι υποχρεωτική επί πλημμελημάτων. Κατά την προκαταρκτική εξέταση ο κατηγορούμενος καλείται υποχρεωτικώς να υπερασπιστεί τον εαυτό του εντός 48 ωρών από την έναρξη της εξέτασης. Έχει δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, δικαίωμα να αρνηθεί εν όλω ή εν μέρει την παροχή εξηγήσεων και να πάρει προθεσμία για την παροχή τους. Επίσης μπορεί να ζητήσει αντίγραφο της μήνυσης ή της έγκλησης, αντίγραφα της δικογραφίας, μπορεί να προτείνει μάρτυρες και να προτείνει άλλα αποδεικτικά μέσα προς αντίκρουση των καταγγελομένων εις βάρος του. Η προκαταρκτική εξέταση είναι πάντα συνοπτική. Διάρκει 4 μήνες και μπορεί να πάρει παράταση για άλλους τόσους αν το εγκρίνει ο εισαγγελέας εφετών (άρθρο 31 παρ. 3 Ν. 3160/2003).

Εάν κατά την εξέταση προκύψουν αποχρώσεις ενδείξεις σε βάρος του υπόπτου, ο εισαγγελέας προχωράει στην ποινική δίωξη αυτού κατά ένα τρόπο που αναφέρεται στην ΚΠοινΔ 43 παρ. 1. Η επάρκεια των ενδείξεων συμπεριλαμβάνεται στο νόμω βάσιμο της κατηγορίας.

Εάν δεν προκύψουν αποχρώσεις ενδείξεις, τότε αρχειοθετεί την μήνυση ή αναφορά και υποβάλλει αντίγραφο στον εισαγγελέα εφετών περιγράφοντας τους λόγους μη κίνησης της δίωξης. Αν ο τελευταίος έχει αντίθετη γνώμη, τότε μπορεί να απαιτήσει την κίνηση της δίωξης.

Αν αντί για μήνυση έχουμε έγκληση και δεν προκύψουν αποχρώσεις ενδείξεις τότε ο εισαγγελέας την απορρίπτει με αιτιολογημένη διάταξη που επιδίδει στον εγκαλούντα (ΚΠοινΔ 47 παρ. 1 και 2). Η αιτιολογημένη αυτή διάταξη ονομάζεται προβούλευμα. Κατά αυτής μπορεί να προσφύγει ο εγκαλών στον εισαγγελέα εφετών εντός 15 ημερών από την επίδοση και αν δικαιωθεί ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών θα υποχρεωθεί να κινήσει την ποινική δίωξη.

Οι τρεις τρόποι κίνησης της ποινικής δίωξης

- Η παραγγελία κύριας ανάκρισης κατά την ΚΠοινΔ 246 παρ. 3: είναι υποχρεωτική επί κακουργημάτων, υποχρεωτική επί πλημμελημάτων αν ο εισαγγελέας θεωρεί ότι πρόκειται να επιβληθούν στον κατηγορούμενο περιοριστικοί όροι κατά την ΚΠοινΔ 282 (μόνο ο ανακριτής μπορεί να επιβάλλει τέτοια μέτρα).
- Η παραγγελία προανάκρισης: αφορά τα πλημμελήματα. Την κάνει ανακριτικός υπάλληλος, συνήθως ο πταισματοδίκης.
- Η απευθείας εισαγωγή στο ακροατήριο: είναι αδιανόητη στα κακουργήματα. Είναι το συνήθως συμβαίνον στα πταίσματα. Στα πλημμελήματα είναι δυνατή όταν αυτά ανήκουν στην αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου και στα του τριμελούς, αν έχει προηγηθεί προκαταρκτική εξέταση.

Οι έννομες συνέπειες της ποινικής δίωξης

- Εκκρεμοδικία: Η υπόθεση ξεφεύγει από τα χέρια του εισαγγελέα και αυτός δεν μπορεί να την τερματίσει ή να την αποσύρει. Αυτή περιέρχεται στην αποκλειστική δικαιοδοσία του δικαστηρίου και μόνο αυτό θα την περατώσει. Νέα δίωξη για την ίδια πράξη απαγορεύεται.
- Θεματικός προσδιορισμός του αντικειμένου της ποινικής δίκης: περιγράφεται η αξιόποινη πράξη που περιέχεται στην εισαγγελική παραγγελία για κύρια ανάκριση ή προανάκριση ή στο κλητήριο θέσπισμα που επιδίδεται στον κατηγορούμενο. Κατά το άρθρο 246 παρ. 1 αυτή πρέπει να μνημονεύει ορισμένα και ειδικά την αξιόποινη πράξη και την προβλεπόμενη ποινική διάταξη. Αυτό ισχύει τόσο για την κύρια ανάκριση όσο και για την προανάκριση. Όσον αφορά το κλητήριο θέσπισμα, το άρθρο 321 ορίζει ότι αυτό πρέπει να περιέχει επί ποινή ακυρότητας ανάμεσα σε άλλα τον ακριβή καθορισμό της πράξης, δια της οποίας κατηγορείται και μνεία του προβλέποντος άρθρου του ποινικού νόμου.
- Απόκτηση της ιδιότητας του κατηγορουμένου: εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η ποινική δίωξη αποκτά την ιδιότητα του κατηγορουμένου (ΚΠοινΔ 72) με όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις (ΚΠοινΔ 96-105). Η ποινική δίωξη μπορεί να μην

στρέφεται κατά προσώπου αλλά κατά πράξης, εφόσον είναι άγνωστος ο δράστης. Άλλωστε κατά την ΚΠοινΔ 250 παρ. 1, ο ανακριτής έχει το δικαίωμα και οφείλει να επεκτείνει τη δίωξη σε όλους όσοι συμμετείχαν στην ίδια πράξη. Δεν μπορεί να επεκτείνει την ποινική δίωξη και σε άλλη πράξη έστω και αν είναι συναφής.

3) Η εξέλιξη της ποινικής δίκης μέχρι το τέλος της υπό ευρεία έννοια προδικασίας

Η άσκηση της ποινικής δίωξης ακολουθείται από την παραγγελία του εισαγγελέα για κύρια ανάκριση ή προανάκριση. Η πρώτη γίνεται από τον τακτικό ανακριτή (είναι δικαστής) ενώ η δεύτερη από προανακριτικό υπάλληλο, συνήθως τον πταισματοδίκη.

Με την παραγγελία, φτιάχνεται ένας φάκελος δικογραφίας που περιέχει μέσα την παραγγελία του εισαγγελέα, την μήνυση ή έγκληση που κατατέθηκε και τα τυχόν παρεπόμενα έγγραφα που υποβλήθηκαν.

Έργο του ανακριτή είναι ο εμπλουτισμός των αποδείξεων μέσω ανακριτικών πράξεων όπως η εξέταση μαρτύρων και κατηγορουμένων, η ενέργεια αυτοψίας, ερευνών, η συλλογή πειστηρίων και η εν γένει ενεργοποίηση των αποδεικτικών μέσων κατά την ΚΠοινΔ 178. Κατά την ΚΠοινΔ 241, η ανάκριση γίνεται πάντοτε εγγράφως και χωρίς δημοσιότητα για κανέναν. Άρα για κάθε πράξη συντάσσεται έκθεση (για αυτές ισχύουν οι ΚΠοινΔ 148-153). Η μυστικότητα της ανάκρισης διατηρείται μεταξύ των μερών μέχρι την απολογία του κατηγορουμένου.

Τώρα η ΚΠοινΔ 97 αναφέρει ότι ο κατηγορούμενος και ο πολιτικώς ενάγων έχουν δικαίωμα να παρίστανται με συνήγορο σε κάθε ανακριτική πράξη, με εξαίρεση την εξέταση μαρτύρων και των κατηγορουμένων (εξαίρεση ΚΠοινΔ 219 παρ. 2).

Οι επιμέρους ανακριτικές πράξεις

- Έρευνες (ΚΠοινΔ 253-259): είναι πράξεις για την ανεύρεση πραγμάτων, ιχνών κλπ του εγκλήματος για τη διαλεύκανση αυτού. Με βάση την ΚΠοινΔ 253, έρευνα διεξάγεται μόνο στην κύρια ανάκριση ή προανάκριση και όχι στην προκαταρκτική εξέταση. Αυτή η άποψη είναι λανθασμένη και πρέπει αναλογικά να ισχύσει το ίδιο και στην προκαταρκτική εξέταση. Βέβαια έρευνες που προσβάλλουν

δικαιώματα, όπως η κατ' οίκον έρευνα, πρέπει να γίνονται μόνο στα πλαίσια ανάκρισης ή προανάκρισης. Για την έρευνα ισχύει η αρχή της αναγκαιότητας και η αρχή ότι επιλέγεται εκείνο το είδος έρευνας που είναι λιγότερο επαχθές για τα δικαιώματα του ερευνωμένου. Ειδικότερα:

- Η κατ' οίκον έρευνα: για την ενέργειά της απαιτούνται 2 ανακριτικοί υπάλληλοι που συμπράττουν στην διενέργεια και στην σύνταξη έκθεσης γι αυτήν (ΚΠοινΔ 258).
- Η κατάσχεση: Προβλέπεται στα άρθρα 260-269 του ΚΠοινΔ. Κατά την ΚΠοινΔ 258 κατάσχονται τα πειστήρια του εγκλήματος που φυλάσσονται κατά τους όρους της ΚΠοινΔ 266 και αποδίδονται στον ιδιοκτήτη τους μετά την έκδοση τελειωτικής απόφασης (ΚΠοινΔ 373 και 310) εφόσον δεν δημευθούν κατά την ΠΚ 76.
- Η εξέταση μαρτύρων: Εξετάζεται ο καθένας, ακόμα και ο ανήλικος. Κλητεύονται το λιγότερο 24 ώρες πριν την εξέταση εγγράφως (ΚΠοινΔ 213) ή προφορικά όταν παρίσταται επείγουσα ανάγκη (ΚΠοινΔ 213 παρ. 2). Το δεύτερο συμβαίνει επί αστυνομικής προανάκρισης (ΚΠοινΔ 243 παρ. 2). Υπάρχει καθήκον μαρτυρίας (ΚΠοινΔ 209). Έτσι και κληθείς πρέπει να εξεταστείς, εκτός αν συντρέχουν λόγοι εξαίρεσης στο νόμο. Το καθήκον μαρτυρίας αναλύεται σε καθήκον προσέλευσης, ορκοδοσίας, μαρτυρίας υπό στενή έννοια και αληθείας. Αν δεν τηρηθούν αυτά τα καθήκοντα στοιχειοθετείται λιπομαρτυρία κατά την ΚΠοινΔ 229 και επιβάλλεται πρόστιμο και απείθεια κατά την ΠΚ 169 σε βάρος αυτού που κλητεύτηκε νόμιμα, αλλά παραλείπει να εμφανιστεί και ψευδορκία (ΠΚ 224) σε όποιον δίνει ψεύτικη μαρτυρία. Δικαίωμα να αρνηθούν τη μαρτυρία έχουν οι σύζυγοι και οι συγγενείς εξ αίματος του κατηγορουμένου μέχρι το δεύτερο βαθμό, εκτός αν αυτός είναι ανήλικος οπότε η μαρτυρία είναι υποχρεωτική (ΚΠοινΔ 222). Ακόμα, κατά την ΚΠοινΔ 223 παρ. 4 ο μάρτυρας δεν είναι υποχρεωμένος να καταθέσει περιστατικά από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει ενοχή του για αξιόποινη πράξη (απαγόρευση αυτοενοχοποίησης).
- Η πραγματογνωμοσύνη: Ρυθμίζεται στις ΚΠοινΔ 183 επ. διατάσσεται από τον ανακρίνοντα ή το δικαστήριο κατόπιν αίτησης διαδίκου ή του εισαγγελέα αν απαιτούνται γνώσεις τέχνης ή επιστήμης. Η πραγματογνωμοσύνη διέπεται από την αρχή της ηθικής απόδειξης. Γίνεται πάγια δεκτό ότι προκειμένου το δικαστήριο να μην

ακολουθήσει τη γνωμάτευση των πραγματογνωμόνων πρέπει να αιτιολογεί την αντίθετη πεποίθησή του, στηριζόμενο σε πραγματικά περιστατικά που αποκλείουν εκείνα τα οποία οι πραγματογνώμονες θέτουν ως βάση της γνώμης τους.

- Η αυτοψία: Ρυθμίζεται στα άρθρα 180-182 του ΚΠοινΔ.

Διαφορές μεταξύ κύριας ανάκρισης και προανάκρισης

Όλες τις παραπάνω πράξεις εκτελούν τόσο ο τακτικός ανακριτής όσο και ο προανακριτικός υπάλληλος (και ο πράττων την προκαταρκτική εξέταση). Βέβαια ο τακτικός ανακριτής είναι πρωτοδίκης και ενεργεί στην ανάκριση με απόλυτη πρωτοβουλία (ΚΠοινΔ 248). Λαμβάνει υπόψη τις προτάσεις του εισαγγελέα αν το κρίνει σκόπιμο. Αντίθετα, η συνοπτική προανάκριση της ΚΠοινΔ 245 ιδίως διενεργούμενη από πταισματοδίκη δεν έχει αυτή την ανεξαρτησία του ανακριτή, αλλά πρόκειται κυρίως για γραφειοκρατική δουλειά.

Η λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου και οι σχετιζόμενες πράξεις δικονομικού καταναγκασμού

Η απολογία του κατηγορουμένου γίνεται τελευταία. Πρώτα γίνονται οι υπόλοιπες ανακριτικές πράξεις. Η κύρια ανάκριση δεν μπορεί να θεωρηθεί τελειωμένη αν δεν απολογηθεί ο κατηγορούμενος (ΚΠοινΔ 270). Εξάιρεση αποτελεί η περίπτωση που ήδη πριν την απολογία, δεν εμφανίζονται αποχρώσεις ενδείξεις ενοχής. Αντίθετα, η προανάκριση μπορεί να θεωρηθεί τελειωμένη και χωρίς απολογία του κατηγορουμένου. Πλέον όμως και η προανάκριση απαιτεί απολογία του κατηγορουμένου (Ν. 3160/2003). Βέβαια, στην προανάκριση, αν δεν εμφανιστεί ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να κατηγορηθεί για απείθεια και δεν μπορεί να εκδοθεί εναντίον του ένταλμα βίαιης προσαγωγής.

Ο κατηγορούμενος καλείται προς απολογία με επίδοση σ αυτόν (σύμφωνα με τα άρθρα 155 επ.) μιας έγγραφης κλήσεως που περιέχει τα στοιχεία που αξιώνει η παρ. 2 του άρθρου 271. Η επίδοση γίνεται τουλάχιστον 24 ώρες πριν την εμφάνισή του. Βέβαια μπορεί να εκδοθεί και ένταλμα σύλληψης (από τον ανακριτή με γνώμη του εισαγγελέα άρθρο 276), εφόσον δεν είναι σίγουρη η εμφάνιση του κατηγορουμένου. Ένταλμα

σύλληψης επιτρέπεται μόνο όπου επιτρέπεται και προσωρινή κράτηση (ΚΠοινΔ 282).

Η διαφορά του εντάλματος σύλληψης από το ένταλμα βίαιης προσαγωγής είναι ότι το πρώτο αποτελεί στέρηση της ελευθερίας ενώ το δεύτερο περιορισμό αυτής.

Ο κατηγορούμενος μπροστά στον ανακριτή

Ο ανακριτής του εξηγεί τα δικαιώματά του κατά την ΚΠοινΔ 103. Αυτά είναι:

- Το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο (άρθρο 100) και ειδικά στην προδικασία μέχρι 2 (άρθρο 96)
- Το δικαίωμα επικοινωνίας με το συνήγορο
- Το δικαίωμα να απολογηθεί έως 48 ώρες μετά την κλήση. Αν τη ζητήσει, δεν έχει υποχρέωση να απολογηθεί νωρίτερα.
- Το δικαίωμα στην ανακοίνωση των εγγράφων της ανάκρισης (άρθρο 101). Η ανάκριση γίνεται φανερή.

Τα ίδια δικαιώματα πλέον τα έχει και κατά την προκαταρκτική εξέταση.

Κατά την ΚΠοινΔ 273 παρ. 2 ο ανακρίνων οφείλει να εκθέσει στον κατηγορούμενο με πληρότητα και σαφήνεια την πράξη για την οποία κατηγορείται. Η κατηγορία διατυπώνεται γραπτώς.

Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα σιωπής εν όλω ή εν μέρει. Μπορεί να απολογηθεί προφορικά ή γραπτά. Αν απολογηθεί γραπτά με υπόμνημα μπορούν να του τεθούν διευκρινιστικές ερωτήσεις.

Μετά την απολογία: Προσωρινή κράτηση και περιοριστικοί όροι

Κατά την ΚΠοινΔ 283, μετά την απολογία, ο ανακριτής μπορεί να αφήσει ελεύθερο τον κατηγορούμενο, να τον θέσει σε περιοριστικούς όρους αν το συντρέχει το άρθρο 282, να εκδώσει ένταλμα προσωρινής κράτησης αν έχει λάβει και τη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα.

Η προσωρινή κράτηση απαγορεύεται να έχει τιμωρητικό φορτίο (ΕΣΔΑ 6). Ο σκοπός της πρέπει να είναι αποκλειστικά δικονομικός, να αποσκοπεί

δηλαδή στη διασφάλιση και την προώθηση της ποινικής δίκης. Με βάση την ΚΠοινΔ 282 παρ. 1, η προσωρινή κράτηση έχει τρεις στόχους:

- Να εξασφαλιστεί η παρουσία του κατηγορουμένου στη συνέχεια της διαδικασίας, ιδίως ενόψει εκδίκασης της υπόθεσης στο ακροατήριο και εκτέλεσης της ποινής που, ενδεχομένως, θα του επιβληθεί
- Να αποτραπεί ο κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων (κακουργημάτων ή πλημμελημάτων). Αυτό τεκμαίρεται συνήθως αν το έγκλημα που τελέσθηκε τιμωρείται με ισόβια κάθειρξη ή κάθειρξη έως 20 χρόνια. Αν δεν έχουμε αυτή την περίπτωση, για να υπάρξει προσωρινή κράτηση θα πρέπει ο κατηγορούμενος να έχει διαπράξει στο παρελθόν εγκλήματα ομοειδή με αυτό που κατηγορείται τώρα
- Να εξουδετερωθεί ο κίνδυνος που ενσαρκώνει ο ίδιος ο κατηγορούμενος όταν αυτός κρίνεται ιδιαίτερα επικίνδυνος

Είναι **εξαιρετικό μέτρο** και επικουρικό σε σχέση με τους περιοριστικούς όρους της παρ. 2 του ίδιου άρθρου.

Συνήθως επιβάλλεται επί κακουργημάτων. Είναι όμως δυνατόν να επιβληθεί και επί πλημμελημάτων κυρίως αυτό της ανθρωποκτονίας εξ αμελείας κατά συρροή. Στην περίπτωση αυτή το ανώτατο όριο της προσωρινής κράτησης είναι 6 μήνες, με δυνατότητα παράτασης έως άλλους 3 μήνες. Για να επιβληθεί, **πρέπει να υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου.**

Ο ΚΠοινΔ αναγνωρίζει στον προσωρινώς κρατούμενο κάποια δικαιώματα, η άσκηση των οποίων μπορεί να οδηγήσει σε ανάκτηση της ελευθερίας του.

- Κατά την ΚΠοινΔ 285, έχει δικαίωμα προσφυγής μέσα σε 5 ημέρες από την έναρξη της κράτησης στο Συμβούλιο των Πλημμελειοδικών. Βέβαια αυτή η προσφυγή σπάνια γίνεται δεκτή.
- Κατά την ΚΠοινΔ 286 παρ. 2, μπορεί να υποβάλλει αίτηση στον ανακριτή για άρση ή αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους, επικαλούμενος την ύπαρξη νέων στοιχείων.

Η προσωρινή κράτηση και οι περιοριστικοί όροι πρέπει να διαρκούν όσο αυτό είναι επιβλητέο. Αν οι προϋποθέσεις τους εκλείψουν, ο ανακριτής είναι και αυτεπάγγελτα υποχρεωμένος είτε ο ίδιος είτε υποβάλλοντας σχετική αίτηση στο συμβούλιο να προχωρήσει στην άρση τους ή την

αντικατάστασή τους με μέτρο λιγότερο επαχθές. Την άρση ή την αντικατάσταση μπορεί να τη ζητήσει με σχετική αίτηση και ο ίδιος ο κατηγορούμενος.

Το Σύνταγμα θέτει ανώτατα όρια στη διάρκεια της προσωρινής κράτησης. Έτσι κατά το άρθρο 6 παρ. 4, η κράτηση δεν μπορεί να υπερβεί το ένα έτος στα κακουργήματα και τους 6 μήνες στα πλημμελήματα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις τα όρια αυτά μπορούν να παραταθούν για έξι και τρεις μήνες αντίστοιχα, με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου.

Με βάση την ΚΠοινΔ 287, το δικαστικό συμβούλιο είναι υποχρεωμένο να ελέγξει μετά τη συμπλήρωση έξι μηνών κράτησης την ανάγκη εξακολούθησης αυτής και να αποφανθεί σχετικά με ειδικά αιτιολογημένο βουλευμά του.

Η αστυνομική προανάκριση ειδικότερα

Προανάκριση με εισαγγελική παραγγελία είναι αδιανόητη στα κακουργήματα.

Στα κακουργήματα είναι δυνατή η **αστυνομική προανάκριση**, με βάση το άρθρο 243 παρ. 2 του ΚΠοινΔ. Με τη διάταξη αυτή το σύνολο σχεδόν της διωκτικής-εξιχνιαστικής δράσης των υπό ευρεία εννοία αστυνομικών οργάνων ενσωματώνεται στην ποινική δίκη παίρνοντας τη μορφή προανακριτικού σταδίου. Οι σχετικές προϋποθέσεις για την αστυνομική προανάκριση είναι **αυτόφωρο** και **άμεσος κίνδυνος από την αναβολή της ανάκρισης**. Διενεργείται **χωρίς εισαγγελική παραγγελία**. Παρόλα αυτά, αυτός κατά του οποίου ασκείται έχει τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται κατά τις ΚΠοινΔ 96-104 και την ιδιότητα του κατηγορουμένου (ΚΠοινΔ 105).

Χαρακτηριστικό της αστυνομικής προανάκρισης είναι το ότι συνιστά ένα κομμάτι ποινικής προδικασίας **υπό διαλυτική αίρεση**. Μόλις ολοκληρώσουν το έργο τους οι αστυνομικοί υποβάλλουν χωρίς χρονοτριβή στον εισαγγελέα τη δικογραφία που σχημάτισαν. Μαζί στέλνουν και ένα παραπεμπτικό έγγραφο στο οποίο εκτίθενται τα πορίσματα της προανάκρισης και καταγράφονται οι κατά την κρίση τους τελεσθείσες αξιόποινες πράξεις. Το έγγραφο αυτό περιέχει και τους πρώτους νομικούς χαρακτηρισμούς του πραγματικού γεγονότος που συνέβη.

Ο πολιτικώς ενάγων στην ποινική διαδικασία

Ο πολιτικώς ενάγων συμπίπτει κατά το πλείστο με τον μηνυτή/εγκαλούντα, με εκείνον δηλαδή που καταγγέλλει την αξιόποινη πράξη και εμφανίζεται γενικά ως το θύμα του εκδικαζομένου εγκλήματος. Με βάση την ΚΠοινΔ 63, είναι εκείνος που δικαιούται σύμφωνα με τον ΑΚ αποζημίωση και αποκατάσταση από το έγκλημα ή και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης που υπέστη από αυτό. Αυτό στο οποίο αποσκοπεί ο πολιτικώς ενάγων είναι η καταδίκη του κατηγορουμένου.

Είναι διάδικος που μπορεί να αντιπροσωπεύεται ή να συμπαρίσταται στην ποινική διαδικασία με 2 το πολύ συνηγόρους στην προδικασία και 3 στο ακροατήριο (ΚΠοινΔ 96). Μπορεί να παρίσταται με συνήγορο στις ανακριτικές πράξεις υπό τους όρους της ΚΠοινΔ 97 και να διατυπώνει ερωτήσεις και παρατηρήσεις (ΚΠοινΔ 99). Το σπουδαιότερό του δικαίωμα είναι ότι μπορεί να λαμβάνει γνώση των εγγράφων της ανάκρισης και μάλιστα νωρίτερα από τον κατηγορούμενο. Για να το ασκήσει αυτό το δικαίωμα, θα πρέπει ο κατηγορούμενος να έχει κληθεί σε απολογία να έχει εκδοθεί σε βάρος του ένταλμα σύλληψης ή βίαιης προσαγωγής. Έχει ακόμα δικαίωμα να υποβάλλει προτάσεις ή αιτήσεις στον ανακριτή και στο δικαστικό συμβούλιο, να ζητάει την εξαίρεση των δικαστικών προσώπων (ΚΠοινΔ 16 παρ. 1), να διορίζει τεχνικό σύμβουλο αν διαταχθεί πραγματογνωμοσύνη, να εφεσιβάλλει τα απαλλακτικά βουλεύματα κλπ.

Με βάση την ΚΠοινΔ 68 παρ. 2, έχει τη δυνατότητα παράστασης στο ακροατήριο με προφορική δήλωση πριν αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία χωρίς την παραμικρή έγγραφη προδικασία, εφόσον ζητάει μόνο χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

Στην προδικασία, η ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος προσλαμβάνεται με απλή δήλωση του ενδιαφερομένου στο κείμενο της έγκλησης/μήνυσης, είτε με ξεχωριστό έγγραφο που κατατίθεται στον εισαγγελέα μέχρι το πέρας της ανάκρισης ή στον ανακριτή.

Με βάση την ΚΠοινΔ 84, το περιεχόμενο της δήλωσης παράστασης στο δικαστήριο περιέχει τα εξής 3 στοιχεία:

- Συνοπτική έκθεση της υπόθεσης για την οποία ασκείται πολιτική αγωγή

- Λόγοι που στηρίζουν το δικαίωμα παράστασης (άρθρα 63-64, ενεργητική νομιμοποίηση του πολιτικώς ενάγοντα και παθητική νομιμοποίηση του κατηγορουμένου)
- Διορισμός αντικλήτου στην έδρα του δικαστηρίου αν ο δηλών δεν διαμένει μόνιμα εκεί

Είναι απαραίτητο, με βάση τη νομολογία, να διευκρινισθεί το είδος της απαίτησης, πχ αποζημίωση για υλική ζημιά ή χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Δεν είναι σημαντικός ο επ' ακριβής προσδιορισμός του ύψους του αιτούμενου ποσού.

Ο πολιτικώς ενάγων μπορεί να παραστεί και στο εφετείο, ακόμα και αν ηττήθηκε, αν ο εισαγγελέας εφεσίβαλε την απόφαση προς υποστήριξη της κατηγορίας χωρίς αυτή η έφεση να αφορά το κεφάλαιο των αστικών απαιτήσεων. Σε αυτή την περίπτωση, ο πολιτικώς ενάγων συμμετέχει αποκλειστικά για την κήρυξη της ενοχής του κατηγορουμένου.

Γίνεται δεκτό ότι αν ο κατηγορούμενος προκειμένου να ξεφορτωθεί τον πολιτικώς ενάγοντα του προσφέρει πριν από την έναρξη της δίκης το ποσό που ζητάει για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, ο τελευταίος δικαιούται να αποποιηθεί την προσφορά και να επιμείνει στην επιδίωξη της καταδίκης έτσι ώστε η επιδίκαση τέτοιου ποσού να αποτελέσει συνέπεια αυτής.

Δεν είναι νοητή η ύπαρξη πολιτικώς ενάγοντος επί δίκης που αφορά παράβαση ποινικού νόμου με αντικείμενο προστασίας το πολιτειακό συμφέρον και το κοινωνικό σύνολο. Είναι νοητή όταν βάλλεται ατομικό συμφέρον μέσω εγκλήματος.

Συνήθως πολιτικώς ενάγων είναι ο φορέας του εννόμου αγαθού που προστατεύεται από την ποινική διάταξη, η παράβαση της οποίας αποτελεί το αντικείμενο της περί ής πρόκειται ποινικής δίκης, με άλλα λόγια ο παθών του εγκλήματος. Με βάση όμως τη νομολογία ο κύκλος των νομιμοποιούμενων είναι ευρύτερος. Γίνεται δεκτό ότι πολιτική αγωγή χωρεί και σε εγκλήματα όπως η ψευδορκία (από τον διάδικο σε βάρος του οποίου κατέθεσε ο ψεύδορκος), η πλαστογραφία (από εκείνον του οποίου πλαστογραφήθηκε η υπογραφή) κλπ.

Η ανάγκη προσωπικής ζημίας: Νομιμοποιούνται να εγείρουν πολιτική αγωγή αυτοί που υπέστησαν προσωπική ζημία, δηλαδή έχουν προσωπικά

υποφέρει από το έγκλημα και όχι αυτοί οι οποίοι συνδέονται με παράγωγα δικαιώματα με τον αρχικό δικαιούχο όπως:

- Οι δανειστές με βάση την πλαγιαστική αγωγή (ΚΠολΔ 72)
- Οι εκδοχείς της αξίωσης αποζημίωσης
- Οι δικαιούμενοι αποζημίωσης κατά τις ΑΚ 928, 929
- Οι κληρονόμοι του δικαιούμενου
- Οι ασφαλιστικές εταιρίες

Διακρίνουμε την αμεσότητα που πρέπει να συνδέει τη ζημία με το πρόσωπο.

Κατά το άρθρο 171 παρ. 2 αν ο πολιτικώς ενάγων παρέστη παράνομα στη διαδικασία του ακροατηρίου η τελευταία πλήττεται από απόλυτη ακυρότητα. Γίνεται δεκτό ότι με τη διατύπωση «παρέστη παράνομα» εννοείται η έλλειψη νομιμοποίησης και μόνο, δηλαδή η παράσταση χωρίς δικαίωμα όχι η ύπαρξη τυπικών ελαττωμάτων στη δήλωση παράστασης.

Αστικώς υπεύθυνος

Νοείται κυρίως στις περιπτώσεις των δημοσίων υπαλλήλων οι οποίοι δεν ευθύνονται έναντι τρίτων για πράξεις ή παραλείψεις τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους από δόλο ή βαρεία αμέλεια. Έτσι με βάση την ΕισΝΑΚ 105 για τις πράξεις αυτές ευθυνόταν το Δημόσιο, το οποίο καλούνταν ως αστικώς υπεύθυνο.

Από το τέλος της ανάκρισης μέχρι το τέλος της ενδιάμεσης διαδικασίας (της διαδικασίας των συμβουλίων)

Ο προανακριτής τελειώσει

Μόλις τελειώσει το έργο του ο προανακριτής οφείλει να κλείσει τη δικογραφία και να τη διαβιβάσει αμέσως (ΚΠοινΔ 308 παρ. 1) στον εισαγγελέα. Αυτή τη δικογραφία δεν συνοδεύει κανένα είδους πόρισμα του ενεργήσαντος την προανάκριση επί των δεδομένων που προέκυψαν από αυτή. Ο προανακριτής δεν εκφέρει γνώμη επ' αυτών.

Ο τακτικός ανακριτής τελειώσει

Εργάζεται ομοίως με τον προανακριτή. Όμως πριν διαβιβάσει την ανάκριση στον εισαγγελέα, ο τακτικός ανακριτής οφείλει να γνωστοποιήσει στους διαδίκους ότι ολοκληρώθηκε η ανάκριση και να υπογράψουν αυτοί το κύρος της, ώστε αυτοί να ασκήσουν τα δικαιώματα των άρθρων 101, 106, 107 και 108 (άρθρο 308 παρ. 4). Αν δεν το κάνει αυτό, τότε η διαδικασία θεωρείται άκυρη (ΚΠοινΔ 171 παρ. 1 δ).

Η ώρα του εισαγγελέα

Δυνατότητες του εισαγγελέα σε σχέση με την προανακριτική δικογραφία

Προβλέπονται οι εξής δυνατότητες (ΚΠοινΔ 245 παρ. 1):

- Αν κρίνει ότι από τη δικογραφία συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής τον παραπέμπει με απευθείας κλήση (κλητήριο θέσπισμα) στο ακροατήριο
- Αν κρίνει ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω διερεύνηση μπορεί να παραγγείλει κύρια ανάκριση και να στείλει την υπόθεση στον τακτικό ανακριτή
- Αν ο εισαγγελέας φρονεί ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο ή ότι συντρέχει λόγος οριστικής παύσης ή απαραδέκτου της δίωξης θα εισάγει με απαλλακτική πρότασή του την υπόθεση στο δικαστικό συμβούλιο. Είναι η μόνη περίπτωση να περάσει η δικογραφία στο δικαστικό συμβούλιο ύστερα από προανάκριση.
- Μπορεί να αναπέμψει την υπόθεση στον προανακριτή

Δυνατότητες του εισαγγελέα σε σχέση με την ανακριτική δικογραφία

Προβλέπονται οι εξής δυνατότητες (ΚΠοινΔ 308 παρ. 1 και 3):

- Μπορεί να κρίνει ότι η ανάκριση δεν είναι επαρκής και έχει ανάγκη συμπλήρωσης. Τότε θα την στείλει πίσω για περαιτέρω ανάκριση.
- Αν, επί κατηγορίας για κακούργημα, προέκυψαν αποχρώσεις ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου, ο εισαγγελέας θα εισάγει την υπόθεση με παραπεμπτική πρότασή του στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών που θα πάρει τη σχετική απόφαση. Αν η κατηγορία αφορούσε πλημμέλημα, ο εισαγγελέας μπορεί να στείλει και απ' ευθείας τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο εφόσον είναι σε

αυτό σύμφωνος και ο ανακριτής. Ειδάλλως θα εισάγει την υπόθεση στο συμβούλιο για να αποφασίσει.

- Αν κρίνει ότι δεν υπάρξουν καθόλου ενδείξεις ή ότι αυτές που υπάρχουν δεν είναι σοβαρές για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο θα εισάγει την υπόθεση με απαλλακτική πρότασή του στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών.
- Αν συγκεκριμένα διαπιστώσει ειδικά επί των κακουργημάτων της ανθρωποκτονίας με πρόθεση, της ληστείας, της εκβίασης, της κλοπής ότι υπάρχουν κάποιες ενδείξεις που ωστόσο δεν είναι επαρκείς για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, θα προτείνει στο συμβούλιο όχι την οριστική απαλλαγή του, αλλά την προσωρινή παύση της δίωξης (ΚΠοινΔ 309, 311), με δυνατότητα αναβίωσης της τελευταίας σε περίπτωση ενίσχυσης των ενδείξεων με νέες που δεν είχαν υποβληθεί προηγουμένως στην κρίση του Συμβουλίου. Η απαλλαγή του κατηγορουμένου δεν καλύπτεται από δεδικασμένο.
- Αν επιγενόμενα περιστατικά εξαλείφουν σε κάθε περίπτωση το αξιόποινο, ανεξάρτητα από το αν συντρέχουν ή όχι πράγματι οι όροι ύπαρξής του (τέτοια είναι η παραίτηση από το δικαίωμα της έγκλησης ή η ανάκλησή της, η χορήγηση αμνηστείας, η συμπλήρωση της παραγραφής κλπ) ο εισαγγελέας θα προτείνει στο συμβούλιο την οριστική παύση της ποινικής δίωξης.
- Στην περίπτωση της έλλειψης μιας θετικής (όπως η έγκληση, η αίτηση ή η άδεια κλπ) ή αρνητικής (έλλειψη δεδικασμένου) προϋπόθεσης της ποινική δίκης, ο εισαγγελέας θα προτείνει στο συμβούλιο την κήρυξη της ποινικής δίωξης ως απαραδέκτου.

Η ώρα του δικαστικού συμβουλίου

Υπάρχει σε 2 βαθμούς: συμβούλιο πλημμελειοδικών και συμβούλιο εφετών. Είναι τριμελές και λειτουργεί μυστικά χωρίς προφορικότητα και αμεσότητα, αποφαινεται με βάση τα έγγραφα της δικογραφίας. Η απόφασή του λέγεται βούλευμα.

Ένα είδος κάμψης του εγγράφου και της μυστικότητας της διαδικασίας στα δικαστικά συμβούλια προβλέπει η ΚΠοινΔ 309 παρ. 2. Σύμφωνα με αυτή, το συμβούλιο με αίτηση ενός από τους διαδίκους είναι υποχρεωμένο να διατάσσει την εμφάνισή τους ενώπιόν του με την παρουσία και του

εισαγγελέα για να δώσουν κάθε διευκρίνιση. Μπορεί ακόμα να επιτρέψει στους συνηγόρους και την προφορική ανάπτυξη της υπόθεσης.

Η διαδικασία στο συμβούλιο και η έκδοση του βουλεύματος

Μετά την υποβολή της εισαγγελικής πρότασης η υπόθεση εισάγεται στο συμβούλιο και χρεώνεται από τον πρόεδρο στον εισηγητή. Την ημέρα της συζήτησης ακούγεται πρώτα ο εισαγγελέας και μετά την αποχώρησή του παίρνεται με πλειοψηφία η απόφαση που βεβαιώνεται σε πρόχειρο σημείωμα επάνω στην πρόταση του εισαγγελέα, χρονολογείται και υπογράφεται από τους μετάσχοντες στη διάσκεψη. Έπειτα βεβαιώνεται και υπογράφεται από το γραμματεά και τον πρόεδρο.

Κατά την παρ. 2 του άρθρου 309, αν μετά το τέλος της ανάκρισης και την υποβολή των εγγράφων στον εισαγγελέα υποβλήθηκαν στο συμβούλιο από ένα διάδικο έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που ασκούν ουσιώδη επιρροή στην κρίση του συμβουλίου, αυτό οφείλει αυτεπαγγέλτως να καλέσει τους υπόλοιπους διαδίκους ή τους αντικλήτους για να ενημερωθούν και να γνωστοποιήσουν τις παρατηρήσεις τους σε εύλογη προθεσμία που καθορίζει το ίδιο.

Τα είδη των βουλεύματων

Ανάλογα με το αν στέλνουν ή όχι τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο για να δικαστεί, τα βουλεύματα διακρίνονται σε παραπεμπτικά ή απαλλακτικά.

Τα απαλλακτικά διακρίνονται:

- Σε απαλλακτικά *stricto sensu* που λένε ότι δεν πρέπει να απαγγελθεί κατηγορία (ΚΠοινΔ 310 παρ. 1 εδ. Α)
- Σε παύοντα την ποινική δίωξη (ΚΠοινΔ 310 παρ. 1 εδ. Β)
- Σε κηρύσσοντα την ποινική δίωξη अपαράδεκτη (ΚΠοινΔ 310 παρ. 1 εδ. Β).
- Σε παύοντα προσωρινά την ποινική δίωξη (ΚΠοινΔ 311)

Το συμβούλιο μπορεί όμως να διατάξει και περαιτέρω ανάκριση όταν θεωρεί ότι η απόφαση δεν είναι δεκτική ούτε απαλλαγής ούτε παραπομπής στο ακροατήριο (ΚΠοινΔ 312). Το βούλευμα που αποφαινεται αυτό ονομάζεται παρεμπύπτον (τα υπόλοιπα ονομάζονται οριστικά) και κατά το άρθρο 548 υπόκειται σε ανάκληση.

Τα ένδικα μέσα κατά βουλευμάτων

Σύμφωνα με το άρθρο 478 ΚΠοινΔ, επιτρέπεται έφεση στον κατηγορούμενο κατά του βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών το οποίο τον παραπέμπει στο δικαστήριο για κακούργημα και μόνο για τους λόγους της **απόλυτης ακυρότητας** και της **εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διάταξης**.

Αναίρεση κατά βουλεύματος είναι δυνατόν να ασκήσει μόνο η εισαγγελική αρχή (ΚΠοινΔ 483) και κυρίως μόνο ο Εισαγγελέας του ΑΠ, προς τον οποίο θα υποβάλλουν σχετική αίτηση οι διάδικοι.

Τα ένδικα μέσα κατά βουλευμάτων ασκούνται με έκθεση δηλαδή με σχετική δήλωση του ασκούντος στο γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση (εδώ το βούλευμα) για την οποία συντάσσεται έκθεση υπογραφόμενη από το γραμματέα και τον ασκούντα το ένδικο μέσο. Η προθεσμία είναι δεκαήμερη (ΚΠοινΔ 474) και αρχίζει από την επίδοση του βουλεύματος στο διάδικο (ΚΠοινΔ 473). Στην έκθεση πρέπει να διατυπώνονται οι λόγοι για τους οποίους ασκείται το ένδικο μέσο (ΚΠοινΔ 474 παρ. 2).

Με την έφεση επιδιώκεται η επανάκριση της υπόθεσης στο σύνολό της (πραγματικά και νομικά στοιχεία) από το δευτεροβάθμιο συμβούλιο. **Η έφεση αποκλείεται να οδηγήσει σε χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου (ΚΠοινΔ 470).**

4) Από το τέλος της υπό ευρεία έννοια προδικασίας μέχρι το ακροατήριο

Το πρώτο που κάνει ο εισαγγελέας είναι να συντάξει το κατηγορητήριο με βάση το οποίο θα διεξαχθεί η δίκη στο ακροατήριο. Ακόμα θα επιλέξει τους μάρτυρες που θα ακουστούν στη δίκη και τα έγγραφα που θα αναγνωσθούν σε αυτή. Μάρτυρες και έγγραφα καταχωρούνται κάτω από το κείμενο του κατηγορητηρίου. Κατά την ΚΠοινΔ 327 παρ. 1, ο εισαγγελέας οφείλει να κλητεύσει στο ακροατήριο όλους τους ουσιώδεις μάρτυρες κατηγορίας και υπεράσπισης. Αφού προσδιορίσει την ημέρα της δικασίμου εκείνο που πια υπολείπεται στον εισαγγελέα είναι να κλητεύσει τον κατηγορούμενο στην εν λόγω δικάσιμο.

Κατά την ΠΚ 113 παρ. 1, η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η κύρια διαδικασία.

Η κλήτευση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο

Κλητήριο θέσπισμα και κλήση προς εμφάνιση

Στον κατηγορούμενο δίνεται πάντα ένα κλητήριο έγγραφο που διαφέρει ανάλογα με το αν η παραπομπή αποφασίστηκε από δικαστικό συμβούλιο με την έκδοση παραπεμπτικού βουλεύματος ή γίνεται απευθείας με απόφαση του αρμοδίου εισαγγελέα. Στη δεύτερη περίπτωση το έγγραφο λέγεται **κλητήριο θέσπισμα** ενώ στην πρώτη **κλήση προς εμφάνιση**. Αντίγραφο των εγγράφων αυτών δίνεται και στον πολιτικώς ενάγοντα (ΚΠοινΔ 321 παρ. 3).

Το κλητήριο θέσπισμα πρέπει να περιέχει ακριβή καθορισμό της πράξης για την οποία κατηγορείται ο κλητευόμενος και μνεία του άρθρου του ποινικού νόμου που την προβλέπει. Η κλήση προς εμφάνιση πρέπει να αναφέρεται στο παραπεμπτικό βούλευμα ως προς την αξιόποινη πράξη. Αυτό περιέχει πάντα ακριβή καθορισμό της πράξης για την οποία κατηγορείται ο παραπεμπόμενος.

Σύμφωνα με τη ρητή διάταξη της ΚΠοινΔ 321 παρ. 4, σε περίπτωση που από το κλητήριο θέσπισμα ή την κλήση προς εμφάνιση λείπει έστω και ένα από τα στοιχεία που αξιώνουν οι παρ. 1 και 2 του ίδιου άρθρου, τα εν λόγω έγγραφα και μαζί τους η κλήτευση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο είναι άκυρα. Η ακυρότητα είναι σχετική, δηλαδή πρέπει να προταθεί από τους διαδίκους ή τον εισαγγελέα.

Με την έγκυρη επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης προς εμφάνιση η παραπομπή στο ακροατήριο γίνεται αμετάκλητη, ο εισαγγελέας δεν μπορεί να την αποσύρει ούτε να παραγγείλει κύρια ανάκριση, δίνοντας βαρύτερη μορφή. Επίσης δεν μπορούν να προταθούν και οι απόλυτες ακυρότητες της προδικασίας (ΚΠοινΔ 173 παρ. 2).

Η επίδοση και η προθεσμία της

Επίδοση σε πρόσωπα γνωστής διαμονής

Η παράδοση γίνεται στον τόπο διαμονής είτε στο πρόσωπο που αφορούν είτε σε κάποιον από τους συνοίκους ή συνεργάτες του. Αν δεν υπάρχει κανένας εκεί, η επίδοση γίνεται με θυροκόλληση και επίδοση στον τυχόν διορισμένο αντίκλητο του προς τον η επίδοση (ΚΠοινΔ 155).

Επίδοση σε πρόσωπα άγνωστης διαμονής

Η επίδοση γίνεται στους στενούς συγγενείς του προς τον η επίδοση (μέχρι τρίτο βαθμό εξ αγχιστείας ή εξ αίματος) ανεξάρτητα αν αυτοί συγκατοικούν με τον προς τον η επίδοση ή έχουν σχέση με αυτόν (ΚΠοινΔ 156) (πλασματική επίδοση). Αν δεν υπάρχει κανένας τέτοιος τότε γίνεται πλασματική επίδοση προς το δήμαρχο ή το γραμματέα της κοινότητας ή τον ιερέα της τελευταίας γνωστής διαμονής. Αν υπάρχει αντίκλητος, τότε αντίγραφο του εγγράφου πρέπει να επιδοθεί και σε αυτόν.

Αν δεν τηρηθούν τα άρθρα 155 και 156 η επίδοση είναι άκυρη. Η σύννομη και εμπρόθεσμη ενέργεια της επίδοσης αποδεικνύεται από το αποδεικτικό (επιδοτήριο) που οφείλει να συντάξει εκείνος που την ενεργεί, σύμφωνα με την ΚΠοινΔ 161.

Η επίδοση πρέπει να γίνει 15 πλήρεις ημέρες τουλάχιστον πριν τη δικάσιμο (άρθρο 166). Αν ο κλητευόμενος διαμένει στην αλλοδαπή ή είναι αγνώστου διαμονής η προθεσμία είναι 30 ημερών. Αν η διαμονή του βρίσκεται εκτός Ευρώπης η προθεσμία είναι 60 ημερών.

Γνωστοποίηση μαρτύρων

Οι μάρτυρες επιλέγονται από τον εισαγγελέα. Γνωστοποιούνται στον κατηγορούμενο πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν τη δικάσιμο με την επίδοση σχετικού καταλόγου. Τέτοιο κατάλογο πρέπει να επιδόσει και ο πολιτικώς ενάγων αν θέλει μάρτυρές του να εξεταστούν. Ο κατηγορούμενος μπορεί χωρίς γνωστοποίηση να φέρει στο ακροατήριο με δική του ευθύνη όσους μάρτυρες υπεράσπισης θέλει. Συγκεκριμένα, με αίτηση που υποβάλλεται στον αρμόδιο εισαγγελέα το αργότερο μέσα σε πέντε ημέρες από την επίδοση της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος, ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ζητήσει την υποχρεωτική κλήτευση ενός τουλάχιστον μάρτυρα της εκλογής του επί πλημμελημάτων και δύο επί κακουργημάτων. Αν ο εισαγγελέας αγνοήσει αυτό το αίτημα, έχουμε απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας (ΚΠοινΔ 171).

Η προσφυγή κατά του κλητηρίου θεσπίσματος (ΚΠοινΔ 322)

Η ΚΠοινΔ 322 αναγνωρίζει στον κλητευόμενο στο ακροατήριο του τριμελούς πλημμελειοδικείου δικαίωμα προσφυγής κατά της απευθείας κλήσης ενώπιον του εισαγγελέα εφετών. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί σε 10 μέρες από την επίδοση του κλητήριου θεσπίσματος. Δεν δίνεται τέτοιο δικαίωμα για κλητήριο θέσπισμα στο μονομελές πλημμελειοδικείο ούτε το τριμελές εφετείο κακουργημάτων. Έχει τρία αποτελέσματα:

- Ανασταλτικό: Αναστέλλεται η πρόοδος της διαδικασίας με την άσκησή του. Ο εισαγγελέας έχει υποχρέωση να αποφασίσει σε 10 μέρες από τότε που θα φτάσει σ αυτόν η έκθεση προσφυγής (ΚΠοινΔ 155).
- Μεταβιβαστικό: Η κρίση μεταβαίνει σε ανώτερο όργανο. Ο εισαγγελέας εφετών μπορεί να διατάξει προανάκριση ή συμπλήρωση της προηγηθείσας προανάκρισης. Μετά την ολοκλήρωσή της μπορεί είτε να απορρίψει την προσφυγή είτε να διατάξει τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών να υποβάλλει την αίτηση στο δικαστικό συμβούλιο. Μπορεί να διατάξει την ενέργεια κύριας ανάκρισης, οπότε, μετά την ολοκλήρωσή της, η υπόθεση κρίνεται σύμφωνα με την ΚΠοινΔ 308 παρ. 3 από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών και τον ανακριτή. Μπορεί τέλος να διατάξει ευθύς αμέσως την υποβολή της υπόθεσης στο συμβούλιο πλημμελειοδικών, εφόσον κρίνει ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο (ΚΠοινΔ 245 παρ. 2).
- Επεκτατικό και για τους άλλους κατηγορούμενους

5) Στο ακροατήριο

Ο κατηγορούμενος οφείλει να εμφανίζεται αυτοπροσώπως στο ακροατήριο κατά τη συζήτηση (ΚΠοινΔ 340 παρ. 1). Βέβαια σε πταίσματα, πλημμελήματα και κακουργήματα επιτρέπεται να εκπροσωπείται ο κατηγορούμενος από συνήγορο, τον οποίο διορίζει εγγράφως. Στην περίπτωση αυτή, θεωρείται παρών και ο συνήγορός του ενεργεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις γι αυτόν. Ωστόσο το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την υποχρεωτική του εμφάνιση «για τη βεβαίωση της αλήθειας» και αν αυτός δεν το πράξει, τη βίαιη προσαγωγή του.

Τί γίνεται εν απουσία του κατηγορουμένου για πλημμέλημα. Γενικότερα για το σημαντικό ζήτημα της αναβολής για «σημαντικά αίτια» κατά άρθρο 349. Αναβολή και διακοπή

Μιλάμε για δίκη στο τριμελές πλημμελειοδικείο. Αν εκεί δεν εμφανιστεί ούτε κατηγορούμενος ούτε συνήγορος, το δικαστήριο:

- Ελέγχει αν ο κατηγορούμενος είχε κλητευθεί νόμιμα και εμπρόθεσμα (ΚΠοινΔ 155, 166)
- Ακούει και δικάζει τυχόν αίτηση αναβολής της δίκης που υποβάλλεται από εκπρόσωπο του απόντος κατηγορουμένου (συνήθως το δικηγόρο του) ή από κάθε άλλο μέσο (πχ τηλεγράφημα) με την οποία γίνεται επίκληση «σημαντικών αιτίων» κατ' άρθρο 349 ΚΠοινΔ που επιβάλλουν την αναβολή. Σοβαρό αίτιο πχ είναι η σοβαρή ασθένεια ή η αδυναμία του συνήγορου υπεράσπισης να παραστεί. Πάντως με βάση την παρ. 3 του ίδιου άρθρου πρέπει πρώτα να εξεταστεί η δυνατότητα διακοπής της δίκης (και εκδίκασης από το σημείο που διακόπηκε ενώπιον της ίδιας σύνθεσης) και αν αυτή δεν είναι δυνατή, τότε να διαταχθεί αναβολή.
- Εφόσον δεν τεθεί ή κλείσει το ζήτημα της αναβολής (με απόρριψη του σχετικού αιτήματος) το δικαστήριο οφείλει όπως επιτάσσει η ΚΠοινΔ 349 παρ. 3, να δικάσει τον απόντα κατηγορούμενο σαν να ήταν παρών.

Η απουσία του κατηγορουμένου στα κακούργηματα

Κατά την ΚΠοινΔ 432 παρ. 2, αν εκείνος που παραπέμφθηκε για κακούργημα είναι ή θεωρείται γνωστής διαμονής, δικάζεται σαν να ήταν παρών αν κλήθηκε νόμιμα. Στην περίπτωση αυτή δεν είναι αναγκαίος ο διορισμός συνηγόρου σύμφωνα με τις ΚΠοινΔ 340 παρ. 1 και 376.

Η τύχη της ερήμην καταδίκης για κακούργημα

Παρέχεται στον ερήμην καταδικασθέντα το ένδικο βοήθημα της **αίτησης ακύρωσης της διαδικασίας** που μπορεί υπό προϋποθέσεις να οδηγήσει στην ακύρωση της ερήμην απόφασης και την επανάληψη της δίκης.

Η τύχη της ερήμην καταδίκης για πλημμέλημα

Κι εδώ δίνεται η αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας. Το ένδικο αυτό βοήθημα ασκείται ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου που εξέδωσε την ερήμην απόφαση. Εμφανίζεται με 2 μορφές: ως **αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας** και ως **αίτηση ακύρωσης της απόφασης**.

- Αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας (ΚΠοινΔ 341): Με την αίτηση αυτή ο καταδικασθείς ερήμην για πλημμέλημα σε δίκη στην οποία είχε κλητευθεί ως **γνωστής διαμονής** (άρθρο 155), ζητάει την ακύρωση της διαδικασίας που πραγματοποιήθηκε ενόσω αυτός απουσίαζε και την επανάληψη της δίκης μπροστά στο ίδιο δικαστήριο επί παρουσία του. Η αίτηση υποβάλλεται στο γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία 15 ημερών από την έκδοσή της και η παραδοχή της εξήρτατο από τη συνδρομή μιας τυπικής προϋποθέσης (παρ. 2 ΚΠοινΔ 341): του **ανεκκλήτου** της οριστικής πρωτοβάθμιας απόφασης (να μην υπόκειται σε έφεση από τον ερήμην καταδικασθέντα). Ουσιαστικές προϋποθέσεις για να γίνει δεκτή η αίτηση είναι η **ύπαρξη ανυπέρβλητου κωλύματος** εμφάνισης του αιτούντος κατά τη δικάσιμο και η **λόγω ανωτέρας βίας αδυναμία έγκαιρης γνωστοποίησης** στο δικαστήριο του κωλύματος, ζητώντας αναβολή της δίκης. Το δικαστήριο που τη δικάζει αποφασίζει **αμετάκλητα γι αυτήν**. Η αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας **γίνεται δεκτή και στην εκδίκαση κακουργημάτων**.
- Αίτηση ακύρωσης της απόφασης (ΚΠοινΔ 430): Με την αίτηση αυτή ο καταδικασθείς ερήμην για πλημμέλημα σε δίκη στην οποία είχε κλητευθεί ως **αγνώστου διαμονής** (άρθρο 156), ζητάει την επανάκριση της υπόθεσης. Αυτή η αίτηση μπορεί να ασκηθεί και κατά **εκκλητών** αποφάσεων. Όμως **δεν θα πρέπει να έχει ασκηθεί η έφεση για το παραδεκτό της αίτησης ακύρωσης**. Ουσιαστικός λόγος βασιμότητας εδώ δεν είναι το κώλυμα εμφάνισης και γνωστοποίησης αλλά η κλήτευση ως αγνώστου διαμονής, ενώ ο κατηγορούμενος είχε γνωστή διαμονή (ΚΠοινΔ 428).

Βασικές αρχές της δίκης στο ακροατήριο

- Δημοσιότητα
- Προφορικότητα: έγγραφο δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη από το δικαστήριο αν δεν προφορικοποιηθεί (ΚΠοινΔ 364).
- Αμεσότητα

Ο κατηγορούμενος και ο συνήγορός του έχουν το δικαίωμα να μιλάνε πάντα τελευταίοι (ΚΠοινΔ 333 παρ. 3).

Η ακυρότητα της κλήσης στο ακροατήριο ή του κλητηρίου θεσπίσματος, η ακυρότητα της επίδοσης καθώς και το εκπρόθεσμο αυτής μπορούν να προταθούν μόνο μέχρι την έναρξη της συζήτησης, δηλαδή μέχρι την εκκώνηση των ονομάτων και τη λήψη θέσεων στο ακροατήριο.

Μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας μπορεί:

- Να δηλωθεί η παράσταση της πολιτικής αγωγής
- Να αποβληθεί ο πολιτικώς ενάγων που δεν νομιμοποιείται
- Να προταθεί η κατά τόπον αναρμοδιότητα του δικαστηρίου

Η ώρα των βασικών ενστάσεων. Τα προδικαστικά ζητήματα

Ενστάσεις είναι η ένσταση απαραδέκτου της διαδικασίας λόγω δεδικασμένου (ΚΠοινΔ 57 παρ. 3) ή εκκρεμοδικίας, η ένσταση απαραδέκτου λόγω της ανυπαρξίας της απαιτούμενης έγκλησης ή αίτησης (ΚΠοινΔ 58). Μπορεί να ζητηθεί και η αναστολή ή αναβολή της δίκης προκειμένου να προηγηθεί η έκδοση απόφασης σε άλλη δίκη που έχει ως αντικείμενο προδικαστικό ζήτημα για την προκείμενη δίκη (ΚΠοινΔ 59-62). Ειδικά στην περίπτωση ποινικών προδικαστικών ζητημάτων, όταν δηλαδή το αποτέλεσμα ποινικής δίκης σε άλλο δικαστήριο είναι απαιτούμενο για την απόφαση εν προκειμένω η δίκη αναβάλλεται ωσότου εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση επί της πρώτης δίκης (ΚΠοινΔ 59).

Η ποινική απόφαση

Το δικαστήριο σχηματίζει δικανική πεποίθηση με βάση την ελεύθερη εκτίμηση των όσων διαδραματίστηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία

υπό το κράτος των αρχών της προφορικότητας, της δημοσιότητας και της αμεσότητας και το σεβασμό στο αξίωμα *in dubio pro reo*.
Η απόφαση πρέπει να είναι ειδικώς και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένη.

Αποδεικτικές απαγορεύσεις

ΚΠοινΔ 212: η διαδικασία ακυρώνεται αν εξετασθούν στην προδικασία ή την κύρια διαδικασία ως μάρτυρες πρόσωπα ανήκοντα σε ορισμένες κατηγορίες κατά παράβαση του επαγγελματικού απορρήτου.

Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που αποκτήθηκαν με παράνομες πράξεις (ΚΠοινΔ 177). Τέτοια μέσα δεν λαμβάνονται υπόψη για την κήρυξη της ενοχής του κατηγορουμένου. Λαμβάνονται υπόψη αν αθλώνουν τον κατηγορούμενο.

Ο τρόπος λήψης/κατάρτισης της απόφασης

Οι δικαστές αποφασίζουν πρώτα για την ενοχή ή όχι του κατηγορουμένου και μετά για το χαρακτηρισμό της πράξης (ΚΠοινΔ 371 παρ. 2,3).

Το περιεχόμενο της απόφασης, η βελτίωση της κατηγορίας

Πέρα από τη βασική διάζευξη ένοχος-αθώος το δικαστήριο μπορεί:

- Να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη όταν έχει γίνει παραίτηση από το δικαίωμα εγκλήσεως ή όταν έχει γίνει ανάκληση ή η πράξη έχει αμνηστευθεί, ή όταν ο κατηγορούμενος πεθάνει
- Να κηρύξει την ποινική δίωξη απαράδεκτη στις περιπτώσεις που υπάρχει δεδικασμένο (ΚΠοινΔ 57) ή όταν δεν υπάρχει η έγκληση, αίτηση ή άδεια (ΚΠοινΔ 41 και 55).
- Να αναβάλει τη δίκη για κρείσσονες αποδείξεις

Άρα το δικαστήριο δεν βρίσκεται στο δίλημμα είτε αθώνω είτε βρίσκω ένοχο τον κατηγορούμενο για την πράξη που περιγράφεται. Μπορεί μεταβάλλει/βελτιώσει την κατηγορία. Κυρίως μπορεί να αλλάξει το νομικό χαρακτηρισμό.

Αφού κριθεί ένοχος ο κατηγορούμενος, γίνεται συζήτηση για την ποινή ή τα μέτρα ασφαλείας και για τις απαιτήσεις του πολιτικώς ενάγοντα.